

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра соціальної роботи

Кваліфікаційна робота
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

з теми: «ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ
УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ»

Виконала: здобувач вищої освіти
освітньої програми Соціальна допомога
спеціальності 232 Соціальне забезпечення
денної форми здобуття вищої освіти
Юстименко Юлія Володимирівна

Керівник:
Опалюк Т.Л., доктор педагогічних наук,
професор кафедри соціальної роботи, декан

Рецензент:
Віннічук О.В., кандидат політичних наук,
доцент, завідувач кафедри політології та
філософії

Кам'янець-Подільський, 2025 р.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ.....	7
1.1. Характеристика системи соціального захисту учасників бойових дій....	7
1.2. Сукупність державних механізмів щодо соціального захисту учасників бойових дій в Україні.....	14
1.3. Міжнародний досвід та стандарти соціального забезпечення ветеранів війни.....	21
Висновки до першого розділу.....	27
РОЗДІЛ 2. СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ЗАХИСТУ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ.....	28
2.1. Визначення статусу учасника бойових дій в правовому полі державної політики щодо соціального захисту.....	28
2.2. Принципи та гарантії державного соціального захисту ветеранів війни.....	31
Висновки до другого розділу.....	34
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ В УКРАЇНІ.....	35
3.1. Основні виклики та проблеми у реалізації державної політики щодо соціального захисту учасників бойових дій.....	35
3.2. Досвід громадських організацій у підтримці учасників бойових дій.....	40
3.3. Перспективи та шляхи вдосконалення реалізації державної політики щодо соціального захисту учасників бойових дій в Україні.....	45
Висновки до третього розділу.....	49
ВИСНОВКИ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	53

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВРУ – Верховна Рада України

ЗСУ – Збройні сили України

КМУ – Кабінет Міністрів України

Мінветеранів – Міністерство у справах ветеранів України

Міноборони - Міністерство оборони України

НАТО - Північноатлантичний альянс

ООН – Організація об'єднаних націй

РНБО - Рада національної безпеки і оборони України

США - Сполучені Штати Америки

УБД - учасник бойових дій

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасний етап розвитку української державності відбувається в умовах тривалих безпекових викликів, спричинених збройною агресією росії проти України, що триває з 2014 року та набула повномасштабного характеру у 2022 році. У цих умовах питання державного соціального захисту учасників бойових дій набули особливої актуальності, оскільки саме ця категорія громадян відіграє особливу роль у забезпеченні національної безпеки та оборони держави. Відповідно, формування та реалізація ефективної державної політики у сфері соціального захисту військовослужбовців, ветеранів війни та членів їхніх сімей є пріоритетним завданням органів державної влади та місцевого самоврядування.

Актуальність дослідження зумовлена також необхідністю комплексного наукового аналізу державної політики у сфері державного соціального захисту учасників бойових дій, виявлення її сильних і слабких сторін, розробки пропозицій щодо вдосконалення механізмів її реалізації з урахуванням сучасних умов і потреб.

Таким чином, дослідження **«Державна політика щодо соціального захисту учасників бойових дій в Україні»** є важливим як з теоретичної, так і з практичної точок зору, адже спрямоване на удосконалення державного управління в цій сфері, зміцнення інституційної спроможності держави та забезпечення належного рівня підтримки тих, хто боронить незалежність і територіальну цілісність України.

Теоретико-методологічні засади проблеми державної політики щодо соціального захисту учасників бойових дій розкривались в дослідженнях таких вітчизняних вчених, серед них: Я. В. Митько, К. Спицька., В. А. Скуратівський, О. М. Палій, В. І. Шевердіна, Є. П. Гордієнко, О. О. Кондратенко, С. Телешун, С. Ситник, І. Рейтерович, О. Лаврук, С. С. Корольов, В. М. Халява, В. М. Кривошей та інші.

Об'єктом дослідження є державна політика щодо соціального захисту учасників бойових дій в Україні.

Предметом дослідження є: соціальний захист учасників бойових дій в Україні.

Мета дослідження: проаналізувати особливості та ефективність державної політики України щодо соціального захисту учасників бойових дій, виявити основні проблеми реалізації соціальних гарантій для цієї категорії громадян та запропонувати шляхи вдосконалення механізмів підтримки та соціальної інтеграції ветеранів.

З метою досягнення мети необхідно з'ясувати наступні **завдання**:

- охарактеризувати державну систему та механізми соціального захисту учасників бойових дій в Україні;
- узагальнити міжнародний досвід щодо соціального забезпечення ветеранів війни;
- з'ясувати визначення статусу учасника бойових дій та державні гарантії щодо соціального захисту;
- висвітлити основні проблеми у реалізації державної політики щодо соціального захисту учасників бойових дій;
- розкрити досвід громадських організацій у підтримці учасників бойових дій;
- запропонувати шляхи вдосконалення реалізації державної політики щодо соціального захисту учасників бойових дій в Україні.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети в процесі дослідження використано такий комплекс наукових методів як: «загальнонаукові» та «спеціальні».

До загальнонаукових застосовано «аналіз і синтез» - для вивчення нормативної бази, практики реалізації державної політики, програм соціального захисту; «індукція і дедукція» - при переході від конкретних кейсів до загальних висновків і навпаки; «порівняння»: - для зіставлення української державної соціальної політики з досвідом інших країн чи з періодами реформ у самій Україні; «узагальнення» - щоб зробити висновки щодо ефективності заходів соціального захисту.

До *спеціальних* використано «документальний аналіз» - при вивченні законів (наприклад, Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»), урядових програм, постанов, наказів; «контент-аналіз» - для аналізу публікацій, доповідей, виступів урядовців, звітів громадських організацій про соціальний захист ветеранів; «статистичний аналіз» - для опрацювання даних про учасників бойових дій, фінансування програм, рівень забезпечення пільгами, соціальних виплат.

Наукова новизна отриманих результатів. *Проаналізовано й систематизовано законодавчо-нормативну базу України, що регламентує соціальний захист учасників бойових дій, та виявлено прогалини й суперечності, які потребують законодавчого доопрацювання. Уточнено понятійно-категоріальний апарат соціального захисту учасників бойових дій, зокрема запропоновано авторське тлумачення терміну «державна політика соціального захисту учасників бойових дій», що враховує сучасні виклики воєнного стану та поствоєнної адаптації. Обґрунтовано необхідність залучення недержавних інститутів (громадських організацій, волонтерських об'єднань) до реалізації політики соціального захисту та механізмів партнерства між державою й громадянським суспільством.*

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні положення та результати дослідження доповідалися на наукових конференціях: на X Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми психології особистості на європейському просторі» (18 лютого 2025 року); Всеукраїнській науково-практичній інтернет конференції «Актуальні проблеми соціальної роботи: досвід і перспективи» (11 квітня 2025 року). Опубліковано 2 наукових статті у співавторстві із науковим керівником: 1. Соціально-психологічний захист учасників бойових дій в Україні. Актуальні проблеми психології особистості на європейському просторі: Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції, 18 лютого 2025 р. / за ред. С.Д. Максименка, Л.А. Онуфрієвої. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2025. С.74-77

2. Державна політика щодо соціального захисту учасників бойових дій в Україні. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія соціально-педагогічна / За ред. Л.П. Мельник, Т.Л. Опалюк. Вип. 40. [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В, 2025. С. 136-141

Структура роботи. Кваліфікаційна робота включає у собі вступ, 3 розділи, висновки, список використаних джерел, який містить 81 позицію.

ВИСНОВКИ

Реалізована мета й поставлені завдання в дослідженні дозволяють зробити наступні висновки:

1. Визначено, що соціальний захист учасників бойових дій є невід'ємною та важливою складовою системи державної політики, спрямованої на підтримку осіб, які брали участь у захисті територіальної цілісності та суверенітету країни. Ефективність цієї системи визначається наявністю відповідної законодавчої бази, фінансових ресурсів та адміністративних механізмів реалізації соціальних гарантій. В Україні діє широкий спектр механізмів соціальних програм для ветеранів війни, що включає грошові виплати, пільги на оплату житлово-комунальних послуг, безоплатне медичне обслуговування, санаторно-курортне лікування, психологічну реабілітацію, освітні можливості та сприяння працевлаштуванню.

2. Охарактеризовано міжнародні державні системи соціального забезпечення ветеранів війни, які залежать від економічних можливостей держави, традицій та рівня суспільної підтримки. Вияснено, що найбільш розвинені програми діють саме у США, Канаді, Великій Британії, Німеччині та скандинавських країнах. У більшості розвинених країн соціальне забезпечення ветеранів включає не лише фінансову допомогу, а й медичне обслуговування, психологічну реабілітацію, працевлаштування, соціальну інтеграцію та освітні можливості.

3. Розкрито статус учасника бойових дій в Україні, що є важливим правовим механізмом, який забезпечує визнання та соціальний захист осіб, які брали безпосередню участь у бойових діях. В Україні цей статус регламентується відповідними законами та підзаконними актами, які визначають критерії надання статусу, порядок його оформлення та перелік осіб, що підпадають під цю категорію. Державні гарантії соціального захисту для учасників бойових дій охоплюють широкий спектр пільг та компенсацій,

зокрема: безкоштовне медичне обслуговування; пільговий проїзд у громадському транспорті; знижки на оплату житлово-комунальних послуг; право на санаторно-курортне лікування; першочергове забезпечення житлом та земельними ділянками; додаткові пенсійні та соціальні виплати. Надання цих гарантій сприяє реабілітації, соціальній адаптації та покращенню умов життя учасників бойових дій.

4. З'ясовано, що основні проблеми у реалізації державної політики щодо соціального захисту учасників бойових дій полягають у низці системних викликів. По-перше, спостерігається недостатнє фінансування та нерівномірний розподіл ресурсів, що ускладнює своєчасне надання матеріальної допомоги, медичних та реабілітаційних послуг. По-друге, існують бюрократичні перепони, що уповільнюють процес отримання пільг і соціальних гарантій.

5. Розкрито важливість громадських організацій у підтримці учасників бойових дій в Україні. Охарактеризовано їх ключову роль у підтримці ветеранів, доповнюючи державні ініціативи та забезпечуючи адресну допомогу. Вони часто реагують швидше на нагальні проблеми та враховують індивідуальні потреби бійців. Досвід організацій показує, що підтримка ветеранів включає медичну, психологічну, соціальну та правову допомогу. Особливу увагу приділяють реабілітації, соціальній адаптації та професійній перепідготовці колишніх військових.

6. Запропоновано шляхи вдосконалення реалізації державної політики щодо соціального захисту учасників бойових дій. Необхідно забезпечити гармонізацію законодавства відповідно до сучасних потреб учасників бойових дій, усунути суперечності та дублювання нормативно-правових актів, а також спростити процедури отримання пільг і соціальних гарантій. Покращити систему медичного забезпечення, реабілітацію та психологічну підтримку для ветеранів, створивши дієву систему реабілітаційних центрів та психосоціальної адаптації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алещенко В. І., Осьодло В. І. Військове лідерство в умовах всеохоплюючої оборони. *Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України* 2024. № 1(80). С. 41-48.
2. Андронік О. Л, Макогін О. І. Нормативно-правове забезпечення системи соціального захисту в Україні. URL: https://www.researchgate.net/publication/376095529_NORMATIVNO-PRAVOVE_ZABEZPECENNA_SISTEMI_SOCIALNOGO_ZAHISTU_V_UKRAINI (дата звернення: 27.04.2025).
3. Ангелов Г. В., Черкаський А. В. Психолого-етичні аспекти сучасного управління персоналом. *Економіка харчової промисловості*. 2019. №2 (22). С. 36-38.
4. Амоша О., Новікова О. Проблеми та шляхи забезпечення соціальної орієнтації економіки України . *Журнал європейської економіки*. 2019. Том 4. № 2. С. 179-180.
5. Академічний тлумачний словник. URL: <http://irbisnbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0007554>. (дата звернення: 21.01.2025).
6. Багмет О. М, Деріга В. В. Шляхи вдосконалення системи соціального захисту в Україні: політологічний аналіз. *Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї*. К. 2019. Вип. 17. С. 250-258.
7. Болотіна Н. Право людини на соціальне забезпечення в Україні: проблема термінів і понять. *Право України*. 2010. № 4. С. 36.
8. Брюховецька Н. Ю. Економічний механізм підприємства в ринковій економіці: методологія і практика. Донецьк : ГЕП НАН України. 2019. 275 с.
9. Бюджетний кодекс України: Кодекс України від 08.07.2010 р. No 2456-VI: станом на 01.01.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 22.02.2025).

10. В Україні законодавчо закріплюють поняття «громадські об'єднання ветеранів війни». URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/v-ukraini-zakonodavcho-zakripliat-poniattia-hromadski-obiednannia-veteraniv-viiny>. (дата звернення: 15.03.2025).
11. Ветеранські громадські організації. URL: <https://loda.gov.ua/services/text/74255>. (дата звернення: 15.03.2025).
12. Воробйова Г. В. Зарубіжні тренди соціальної політики захисту ветеранів. *Актуальні проблеми політики*. 2021. № 68. С. 90-95.
13. Гордієнко Є. Нормативно-правове забезпечення соціального захисту учасників бойових дій. *Ефективність державного управління*. 2018. Вип. 1. Частина 1. С. 117-125.
14. Гордієнко Є. П. Механізми реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій в Україні. . дис. ... докт. філос.. наук.: 281. ХНУ. Харків. 2021. 211 с.
15. Гордієнко Є. П. Світовий досвід формування та реалізації політики соціального захисту учасників бойових дій. *Вісник НАДУ. Серія «Державне управління»*. 2020. № 1. С. 86-94.
16. Горілий А. Г. Історія соціальної роботи: навч. посіб. Тернопіль: Вид-во Астон. 2019. 174 с.
17. Громадські організації для ветеранів: як УВФ дає можливість реалізовувати ГО нові проекти. URL: https://lb.ua/blog/veteran_fond/581144_gromadski_organizatsii.html (дата звернення: 15.03.2025).
18. Грошове забезпечення військовослужбовців в умовах воєнного стану. URL: <https://legal100.org.ua/analytics/groshove-zabezpechennya-vijskovosluzhbovcziv-v-umovah-voyennogo-stanu/>. (дата звернення: 03.03.2025).
19. Дем'янчук О. «Державна політика» та «публічна політика»: варіант перехідного періоду. *Наукові записки. Політичні науки*. Київ: Національний. 2019. С. 15-21.

20. Денисенко К. Державна політика у сфері соціального захисту: аналіз понятійно-категоріального апарату. *Ефективність державного управління*. 2019. 2 (51). Ч. 1. С.95-101.
21. Державна політика: аналіз та механізми її впровадження: метод. рек. Уклад. : О. І. Кілієвич, В. В. Тертичка. Київ: НАДУ. 2019. 88 с.
22. Державна політика: підручник. Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) та ін. Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України. Київ: НАДУ. 2018. 448 с.
23. Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 р. № 332. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/332-2022-%D0%BF#Text>. (дата звернення: 19.02.2025).
24. Деякі питання виплати у 2022 році разової грошової допомоги, передбаченої Законами України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» і «Про жертви нацистських переслідувань»: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.05.2022 № 540. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 18.02.2025).
25. Дубич К. В. Кадрове забезпечення системи надання соціальних послуг: сучасний стан та вектори трансформації. Інституційне забезпечення кадрової політики у державному управлінні: становлення та розвиток: матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (м. Київ, 29 трав. 2015 р.) Київ: НАДУ. 2018. С.27–29.
26. Енциклопедичний словник з державного управління. За ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. Київ: НАДУ. 2018. 820 с.
27. Житловий Кодекс: Кодекс України від 30.06.1983 р. № 5464-Х: станом на 19.11.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10#Text> (дата звернення: 27.02.2025).

28. Земельний кодекс України: Кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III: станом на 23.03.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (дата звернення: 22.02.2025).
29. Інформаційна довідка щодо функціонування у різних державах міністерств у справах ветеранів. Українська спілка ветеранів Афганістану.
URL: http://www.usva.org.ua/mambo3/index.php?option=com_content&task=view&id=6804&Itemid=60. (дата звернення: 03.03.2025).
30. Кондратенко О. Міжнародний досвід щодо забезпечення державою соціальної захищеності ветеранів війни. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. 2018. №1 (61). С. 102-107.
31. Кондратенко О. О. Державне регулювання соціального захисту учасників антитерористичної операції та членів їхніх сімей: дис.....к.н.держ.упр.: 25.00.02. НАДУ. Київ. 2019. 279 с.
32. Конституція України: офіц. текст. Київ: КМ. 2013. 96 с.
33. Корольов С. С. Практичні аспекти створення, утвердження та нормативно-правового забезпечення гарантій соціального захисту військовослужбовців країн-членів НАТО. *Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил*. 2018. Вип. 3 (29). 283 с.
34. Корольов С. С. Соціальний захист військовослужбовців Збройних Сил України (1991-2005 рр.): історичний аспект.: дис... канд. іст. наук: 20.02.22 . Корольов Станіслав Сергійович; Національна академія оборони України. К. 2016. 208 арк.
35. Кресіна І. О. Політика, право і влада в контексті трансформаційних процесів в Україні: монографія. Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Київ: 2018. 304 с.
36. Кривошей В. М. Формування та реалізація державної політики у сфері соціально-психологічної адаптації учасників бойових дій: дис. ... канд. наук з держ. управління: 25.00.02. Київ. 2020. 272 с.

- 37.Крук В. Ю. Механізм реалізації державної екологічної політики в аспекті охорони довкілля на регіональному рівні: автореферат. Одеса: Одеський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. 2019. 20 с.
- 38.Кузнецова М. Ю., Гресь Н. М., Горбачова К. М. Актуальні проблеми права на пільги як одного зі способів соціального захисту ветеранів війни в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 7. С. 220-224.
- 39.Лаврук О. Сутність поняття державної полтики. *Університетські наукові записки*. 2018. № 67-68. С. 254-263.
- 40.Лаврухін В. В. Соціальний захист населення: понятійно-категорійний аналіз. *Державне управління: теорія і практика*. 2019. № 1. С. 61-70.
- 41.Лібанова Е. Бідність в Україні: визначення, критерії та показники. *Україна: аспекти праці*. 2019. № 6. С. 12-18.
- 42.Ляпін М. В., Чимишенко С. М. Роль грошового забезпечення в системі матеріального забезпечення військовослужбовців. *Сучасні проблеми розбудови Збройних Сил України: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 26 квіт. 2013 р.)*. Київ: ВІКНУ. 2017. С. 197-198.
- 43.Митько А. В. Шляхи вдосконалення законодавства, яке визначає правові засади соціального захисту учасників бойових дій. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. Вип. 2. Том 1. С. 154-159.
- 44.Митько Я. В. Правове регулювання соціального захисту учасників бойових дій: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05. Харків. 2019. 27 с.
- 45.Мінветеранів та громадські організації спільно реалізовуватимуть Національну стратегію політики щодо ветеранів та ветераном. URL: <https://mva.gov.ua/prescenter/category/86-novini/minveteraniv-ta-gromadski-organizatsii-spilno-realizovuvatimut-natsionalnu-strategiu-politiki-schodo-veteraniv-ta-veteranok>. (дата звернення: 15.03.2025).

46. Наказ Міністерства освіти і науки України № 1274 від 15.10.2020 «Про затвердження Умов прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2021 році». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/vstup-2021/Nakaz%201274.pdf>. (дата звернення: 09.03.2025).
47. Наливайко І. О. Стандарти Ради Європи та правові позиції ЄСПЛ у сфері запобігання та протидії домашньому насильству: теоретико-правова характеристика. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 7. 25.
48. Наливайко Л. Р., Романов М. Ю. Поняття транспарентності в світлі європейських цінностей. *Екологічне право України*. 2016. Вип. 1-2. С. 55-59.
49. Науково-дослідний інститут соціального розвитку ООН (UNRISD). 2010. Боротьба з бідністю та нерівністю: структурні зміни, соціальна політика та політика. URL: <https://idss.org.ua/index> (дата звернення: 03.03.2025).
50. Неділько А. І, Задорожний В. П., Бойко В. В. Публічна політика: навч. посібник. Полтава: ПолтНТУ. 2018. 225 с.
51. Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2022 р. № 168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2022-%D0%BF#Text>. (дата звернення: 19.02.2025).
52. Податковий кодекс України: Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI: станом на 20.03.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 25.02.2025).
53. Про внесення змін до деяких законів України щодо уточнення норм, що регулюють питання визначення категорій осіб, які визнаються ветеранами війни та членами сімей загиблих Захисників і Захисниць України, та надання їм соціальних гарантій: Закон України від 15.03.2022 р. No 2121-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-20#Text>. (дата звернення: 27.02.2025).

54. Про внесення змін до деяких законів України щодо уточнення норм, що регулюють питання визначення категорій осіб, які визнаються ветеранами війни та членами сімей загиблих Захисників і Захисниць України, та надання їм соціальних гарантій: Закон України від 15.03.2022 № 2121-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-20#Text> (дата звернення: 02.03.2025).
55. Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб: Постанова Кабінету Міністрів від 30 серпня 2017 р. № 704. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250287238> (дата звернення: 10.03.2025).
56. Про Державний бюджет України на 2023 рік: Закон України від 03.11.2022 р. No 2710-IX: станом на 22.03.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20#Text>. (дата звернення: 27.02.2025).
57. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: закон від 11.09.2003 №1160-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 9. Ст. 79.
58. Про затвердження Положення про психологічну реабілітацію військовослужбовців Збройних Сил України та Державної спеціальної служби транспорту, які брали участь в антитерористичній операції, здійснювали заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях чи виконували службові (бойові) завдання в екстремі : Наказ М-ва оборони України від 09.12.2015 р. № 702: станом на 14 лют. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0237-16#Text> (дата звернення: 08.03.2025).
59. Про затвердження Порядку надання статусу інваліда війни особам, які отримали інвалідність внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення: Постанова Кабінету Міністрів України від

- 08.09.2015 № 685. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.02.2025).
60. Про особливості виплати та доставки пенсій, грошових допомог на період введення воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.02.2022 р. № 162. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/162-2022-%D0%BF#Text>. (дата звернення: 18.02.2025).
61. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України від 05.03.1998 р. № 183/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80>. (дата звернення: 17.03.2025).
62. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 06.10.2005 р. № 2961-IV: станом на 05.02.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text>. (дата звернення: 27.01.2025).
63. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20 грудня 1991 р. № 2011-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 15. Ст. 190.
64. Про соціальний захист військовослужбовців: Закон України. № 2012-X: станом на 23.12.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>. (дата звернення: 27.01.2025).
65. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22.10.1993 № 3551-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> (дата звернення: 03.03.2025).
66. Проблеми визначення статусу учасника бойових дій. URL: <https://nk.org.ua/ukraina/problemi-viznachennya-statusu-uchasnika-boyovih-diy-138813>. (дата звернення: 03.03.2025).
67. Реформування соціальної політики в Україні: проблеми та перспективи: навч.-наук. вид. / авт. кол.: В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, П. К. Ситник та ін. К.: Львів. 2020. 368 с.

- 68.Скуратівський В. А., Палій О. М. Основи соціальної політики: навч. посіб. Київ : МАУП. 2019. 200 с.
- 69.Сокур Н., Мішин М. Публічна політика: виклики сьогодення. Актуальні проблеми державного управління. URL: <https://doi.org/10.35432/1993-8330appa2832021237265> (дата звернення: 01.03.2025).
- 70.Сокурєнко В. В. Публічне адміністрування сферою оборони в Україні: автореферат. Харків: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. 2016. 40 с.
- 71.Соціальна напруженість у кризовому соціумі: соціально-психологічний аналіз. Київ: Ін-т соціології НАН України. 2019. 291 с.
- 72.Соціальний захист: Посібник з тем. Бірмінгем, Великобританія: GSDRC, Університет Бірмінгема. URL: <https://gsdrc.org/topic-guides/socialprotection/>
- 73.Спицька К. Правові засади соціального захисту учасників бойових дій в Україні. *Юридичний вісник. Проблеми та судження*. Київ. 2022. Вип. 2. С. 171-181.
- 74.Стаття 20. Громадські організації та інші об'єднання ветеранів війни. URL: https://protocol.ua/ua/pro_status_veteraniv_viyini_garantii_ih_sotsialnogo_zahistu_stattya_20/. (дата звернення: 15.03.2025).
- 75.Сухарєв С., Васильєв Д. Гарантії соціального захисту і соціального забезпечення військовослужбовців та інших осіб, які беруть участь у захисті державного суверенітету України. Київ. 2017. 56 с.
- 76.Телешун С., Ситник С., Рейтерович І. Публічна чи державна політика — вітчизняна дилема вибору. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2017. Вип. 4. С. 185-196.
- 77.Турбан В. В. Реабілітаційна та реінтеграційна робота з військовослужбовцями, учасниками бойових дій, в центрах соціальних служб: етичний аспект. Творча спадщина Г. С Костюка: історія та

- сучасність. URL: <http://appspsychology.org.ua/data/jrn/v9/i11/33.pdf>. (дата звернення 11.03.2025).
- 78.Халява В. М. Політика соціального забезпечення учасників бойових дій у зарубіжних країнах. *Політологія. Просторовий розвиток*. Київ: КНУБіА. 2021. С. 234-245.
- 79.Харечко І. Вітчизняний політичний дискурс публічної політики. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/kharechko_vitchyzniani.pdf. (дата звернення: 01.03.2025).
- 80.Циганок В. М. Грошове забезпечення військовослужбовців – один із найважливіших елементів їх матеріального становища та мотивації на службі. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. Серія ПРАВО. 2023. Випуск 78: частина 1. С. 333-337.
- 81.Шевердіна В. І. До питання правової основи соціального забезпечення учасників бойових дій та ветеранів війни. *Право та інновації*. 2024. № 1 (45). С. 73-78.